

Výročná správa 2015

**Priatelia
Zeme**
CEPA

■ Inteligentná energetika

Súčasný energetický systém obmedzuje rozvoj vidieka a pôsobí ako mohutná drenáž peňazí z regiónov. Nielen preto, že spotreba energie (tepla, elektriny aj palív) je zbytočne vysoká, ale aj preto, že regióny musia veľkú časť energie a palív kupovať zvonku. Čím je región chudobnejší, tým výraznejšie sú dôsledky tohto stavu. Regióny stoja pred výzvou zásadnej transformácie energetiky: dostať ju pod vlastnú kontrolu, eliminovať plytvanie, vykryť optimalizovanú potrebu z lokálnych obnoviteľných zdrojov a rešpektovať limity prostredia, aby bola transformácia dlhodobu udržateľná. Na vytváranie podmienok pre takúto transformáciu energetiky sme si už od roku 2010 zvolili región Poľana.

V prvej polovici roka 2015 sme komunikovali s aktívnymi samosprávami na Poľane a snažili sme sa získať ich podporu pre zámer koordinácie energetiky v regióne Poľana alebo v jeho časti. Toto úsilie sa však zatiaľ nepremietlo do konkrétnych výsledkov. Preto sme svoju pozornosť rozšírili aj na ďalšie regióny.

So záujmom sme sledovali prípravu návrhu nového vládneho zákona o podpore najmenej rozvinutých regiónov. Tento zákon, ktorý parlament schválil v novembri 2015 a nadobudol účinnosť 15. decembra 2015, upravuje podmienky, systém a formy poskytovania osobitnej podpory najmenej rozvinutým okresom (za také zákon určuje okresy, v ktorých miera evidovanej nezamestnanosti dlhodobu prevyšuje 1,6-násobok priemeru Slovenska). Podmienkou získania osobitnej podpory je schválenie akčného plánu príslušného okresu vládou SR.

Okres Kežmarok bol prvý, pre ktorý sa začal pripravovať takýto akčný plán. Poskytli sme súčinnosť expertnému tímu Ministerstva financií SR a kľúčovým partnerom v okrese, ktorí na jeho tvorbe spolupracovali. Vypracovali sme návrh na vytvorenie pilotného *Centra udržateľnej energetiky (CUE)*, ktorý získal silnú podporu predstaviteľov samospráv okresu Kežmarok. Úlohou CUE má byť vytvorenie kapacít a podmienok na koordinovaný postup okresu smerom k zvyšovaniu jeho energetickej sebestačnosti, úsporám energie a využitiu obnoviteľných zdrojov s rešpektovaním limitov prostredia. CUE by malo zabezpečovať aj analytickú činnosť, informačný systém, osvetu a vzdelávanie, vypracovanie nízko-uhlíkovej stratégie okresu a jej postupnú realizáciu.

Pre zástupcov a pracovníkov samospráv, miestnych poslancov a odborníkov z rôznych verejných inštitúcií v okrese Kežmarok sme v decembri 2015 zorganizovali úvodný kurz o inteligentnej energetike. Myšlienka CUE sa tak dostala do širšieho povedomia. Kurz mal dobrú odozvu a v nasledujúcom roku bude za ním nasledovať séria ďalších vzdelávacích podujatí pre záujemcov z tohto okresu.

Ak návrh schváli vláda, na Slovensku vznikne prvá oficiálna štruktúra na rozvoj inteligentnej energetiky. Nárok na podobnú podporu podľa uvedeného zákona má ďalších 11 okresov (Rimavská Sobota, Revúca, Lučenec, Poltár, Veľký Krtíš, Rožňava, Sobrance, Trebišov, Svidník, Vranov nad Topľou a Sabinov). Predstavitelia samospráv v niektorých okresoch už neoficiálne prejavili záujem nasledovať príklad Kežmarku.

■ **Seminár pre zástupcov samospráv a záujemcov o inteligentnej energetike v Kežmarku (december 2015)**

Je paradoxom, že výsledkom našej mnohoročnej snahy vytvoriť kapacity pre rozvoj inteligentnej energetike na Poľane bude vznik takýchto kapacít v iných regiónoch. Bez presvedčivých záverov energetických analýz z Poľany, ktoré boli neoddeliteľnou súčasťou týchto snáh a bez skúseností z Poľany, by však takéto iniciatívy inde nevznikli.

Hlavnou výzvou pre rok 2016 bude včas nájsť a pripraviť odborne a organizačne zdatný personál do týchto nových štruktúr. To bude výzva aj pre technické univerzity, ich študentov a absolventov a ďalšie osoby s využitelnými skúsenosťami. Koncom roka 2015 sme s nimi preto nadviazali kontakty.

■ **Udržateľný rozvoj a verejné financie**

Účelné a transparentné hospodárenie s verejnými financiami považujeme za predpoklad zdravého rozvoja spoločnosti. Viac ako 80 percent všetkých verejných investícií na Slovensku pochádza z fondov EÚ. Preto sme pokračovali v úsilí o čo najlepšie nastavenie investovania týchto peňazí z pohľadu udržateľného rozvoja a účasti verejnosti na rozhodovaní a kontrole fondov EÚ. Významné ostávajú aj investície európskych bánk na Slovensku. Stále financujú veľké dopravné a energetické projekty a spolufinancujú projekty dotované z fondov EÚ. Spolu s partnerskými organizáciami CEE Bankwatch Network a Priateľmi Zeme Európa sme presadzovali zvýšenie kontroly ich činnosti a lepšie nastavenie ich investičných politík. V roku 2015 sme sa zamerali najmä na priority súvisiace s inteligentnou energetikou, čo vytvára predpoklad pre postupné zlúčenie našich hlavných programov.

Naším veľkým úspechom v tomto roku bolo zakotvenie pravidla udržateľného využívania tuhej biomasy v operačnom programe *Kvalita životného prostredia* a *Program rozvoja vidieka*. Prostredníctvom týchto programov sa budú rozdeľovať značné sumy verejných peňazí na projekty získavania energie z biomasy. Európska legislatíva zatiaľ nestanovila kritériá udržateľnosti pre energetické využívanie dreva

a proces tvorby takýchto kritérií iba začína. Slovensko tak išlo nad rámec európskej legislatívy.

Odbornej skupine mimovládnych organizácií (MVO) monitorujúcej rozhodovanie o fondoch EÚ, ktorú sme v roku 2015 koordinovali, sa podarilo dosiahnuť prísľub Úradu vlády SR vyčleniť prostriedky technickej pomoci EÚ na podporu verejnej kontroly fondov EÚ (doteraz boli takéto prostriedky poskytované iba ministerstvám). Vďaka tomu sa začala príprava osobitného projektu, ktorý má umožniť nezávislým expertom sledovať kvalitu a transparentnosť projektov financovaných z fondov EÚ.

Informovali sme MVO a verejnosť o nastavení fondov EÚ a o možnostiach, ako sa môžu zapojiť nielen do ich kontroly, ale aj do tvorby projektov. Záujem o spoluprácu prejavilo vyše 300 osôb a organizácií.

Seminár o rozvoji a financovaní komunitných projektov v energetike vo Zvolene (október 2015)

Počas revízie klimateckej politiky Európskej investičnej banky sa nám v spolupráci so sieťou CEE Bankwatch Network podarilo presadiť podporu pre rozvoj miestnej udržateľnej energetiky a družstevných iniciatív v energetike. Tento zámer je však zatiaľ iba deklaratívny. Aby sa uplatnil v praxi, bude treba rokovať s bankou o konkrétnych nástrojoch a spôsoboch podpory rešpektujúcej princípy inteligentnej energetiky. Na to je možné využiť už existujúce finančné programy banky alebo vytvoriť nové nástroje.

Spolu s Centrom environmentálnej výchovy Živica a združením Slatinka sme začali pripravovať pilotný projekt družstevnej elektrárne na báze obnoviteľných zdrojov. Zisťovali sme, ako nastaviť projekt tak, aby bol nielen ekonomicky udržateľný, ale aj kontrolovateľný miestnou komunitou. Keďže v prípade fotovoltaických systémov sme zistili ťažko prekonateľné bariéry, rozhodli sme sa v roku 2016 preskúmať možnosti vybudovania komunitou riadenej malej vodnej elektrárne.

■ **Ďalšie aktivity**

V rámci trojročného medzinárodného projektu *Od nadspotreby k solidarite* sme v roku 2015 rozšírili vzdelávaciu a osvetovú činnosť. Pripravili a publikovali sme 47 článkov o rôznych aspektoch klimatickej zmeny, inteligentnej energetiky a vysokej materiálovej aj energetickej spotreby v tzv. vyspelých krajinách.

Rozšírili sme *Energoportál* (internetový portál zameraný na inteligentnú energetiku pre samosprávy, ktoré sa rozhodli koordinovať svoju energetiku). *Energoportál* sa začiatkom roka 2015 stal predmetom útoku hackerov a vyžiadal si kompletnú obnovu vrátane zmeny publikačného systému.

V 15 mestách Slovenska sme v priebehu roka inštalovali naše dve výstavy, ktoré v školách, na radniciach, v múzeách a v ďalších verejných priestoroch uvidelo takmer 6500 návštevníkov. Prvou bola výstava autorských fotografií z celého sveta *Klíma, energia, spravodlivosť a zodpovednosť*. Druhá vznikla adaptáciou a rozšírením medzinárodnej výstavy *Ťažba zdrojov*. K obom výstavám sme ponúkali rovnomenné brožúrky a sprievodné informačné materiály a tiež vzdelávacie podujatia.

■ **Výstava o klíme na ZŠ Hájik v Žiline (máj 2015)**

Absolvovali sme 8 poldňových vzdelávacích seminárov pre pedagógov *Prečo je klimatická zmena dôležitá pre školy a študentov?* a ďalších 6 dlhších seminárov o klíme a energii pre verejnosť, rodičov a samosprávy.

■ Školenie učiteľov v Trebišove (apríl 2015) a Spišskej Novej Vsi (október 2015)

Všetky tieto aktivity považujeme za dôležitú podporu programu Inteligentná energetika.

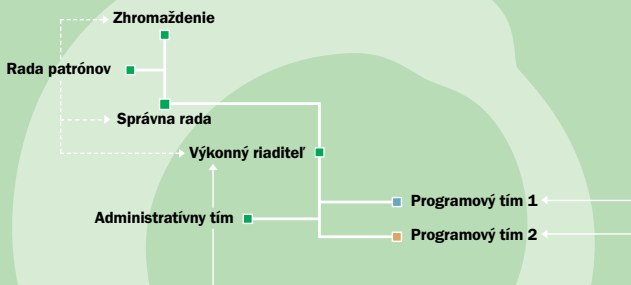
■ Interný rozvoj

V roku 2015 sme ukončili realizáciu niekoľkých viacročných projektov, čo viedlo k obmedzeniu nášho pracovného tímu a potrebe vrátiť sa znovu k podstatne väčšiemu využívaniu dobrovoľníckej práce našich členov a sympozitantov.

Zapojili sme sa do prípravy nového strategického plánu siete CEE Bankwatch Network, kde sa nám podarilo spolu s partnermi z Maďarska presadiť priority zamerané na podporu miestnej ekonomiky a inteligentnej energetiky. Keďže dôležitou prioritou siete naďalej ostalo aj sledovanie európskych verejných financií, dosiahli sme tým užitočný prienik programových priorít našej organizácie a CEE Bankwatch Network.

Začali sme pripravovať trojročný plán organizačnej a programovej obnovy. Plánujeme ním udržať a zúročiť naše kľúčové aktivity (súvisiace s rozvojom inteligentnej energetiky a presadzovaním verejného záujmu pri rozhodovaní o verejných financiách), obnoviť finančnú rezervu, s cieľom zlepšiť prístup k vlastným a partnerským projektom, zaktivizovať členskú základňu a spoluprácu s externistami a partnermi a rekonštruovať priestory sídla na Ponickéj Hute.

Organizačná štruktúra Priateľov Zeme-CEPA

Personálne zloženie

Správna rada

Miroslava Čierna

Sawkat Choudhury

Lucia Lackovičová

Ivan Lesay

Daniel Škobla

Rada patrónov

Zuzana Kusá

Eugen Gindl

Program Udržateľný rozvoj a verejné financie

Miroslav Mojžiš
(zároveň výkonný riaditeľ)

Irena Jenčová

Renáta Nemcová

Program Inteligentná energetika

Juraj Zamkovský

Katarína Durová

Členstvo Priateľov Zeme-CEPA k 31. 12. 2015

Registrovaní riadni členovia (s hlasovacím právom) 24

Registrovaní priaznivci (členovia bez hlasovacieho práva) 332

Příjmy v roku 2015

Položka	EUR	%
Grantové příjmy	25 187 EUR	48,8 %
Z toho:		
Nórsky finančný mechanizmus	15 793 EUR	(30,6 %)
Európska komisia – Europe Aid	9 394 EUR	(18,2 %)
Příjmy z 2% z dane	203 EUR	0,4 %
Dary, úroky, členské	64 EUR	0,1 %
Pôžičky	11 510 EUR	22,3 %
Zostatok z roku 2014	14 652 EUR	28,4 %
Příjmy spolu	51 616 EUR	

Výdavky v roku 2015

Položka	EUR	%
Personálne náklady		
administratívny tím	360 EUR	0,7 %
projektový tím	24 419 EUR	48,6 %
externí pracovníci	5 887 EUR	11,7 %
Režijné náklady	5 112 EUR	10,2 %
Dane a administratívne poplatky	239 EUR	0,5 %
Služby	367 EUR	0,7 %
Cestovné náklady	1 065 EUR	2,1 %
Náklady na podujatia	1 368 EUR	2,7 %
Náklady na publikácie	1 629 EUR	3,2 %
Členské príspevky	0 EUR	0,0 %
Webové stránky	1 118 EUR	2,2 %
Vzdelávacie a informačné materiály	164 EUR	0,3 %
Materiálne vybavenie a technika	66 EUR	0,1 %
Subgranty	8 423 EUR	16,8 %
Výdavky spolu	50 217 EUR	

Kontakt:

Priatel'ia Zeme-CEPA, Námestie Pod krížom 65
976 33 Poniky – Ponická Huta
048 4193 718, 0908 902 257, cepa@priateliazeme.sk
www.energoportal.org

